

Հանձնման ամսաթիվ – 17/01/2014
Հաստատման ամսաթիվ – 27/01/2014

ԱՍԻԱԿԱՆ ՋԱՐԳԱՑՄԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿՈՂՄԻՑ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՎՈՂ
ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԵՎ ՋՐԱՀԵՌԱՑՄԱՆ
ՍԵԿՏՈՐԻ ԾՐԱԳԻՐ –
ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ

Ենթաձրագիր V   ՏԱՎՈՒՇԻ ՄԱՐԶԻ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ
ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ
ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ

L2860-ICB-1-05/2   ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ
ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ ԲԵՐԴ ՔԱՂԱՔ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ

ԱՍԻԱԿԱՆ ՋԱՐԳԱՑՄԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿՈՂՄԻՑ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՎՈՂ

**ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԵՎ ՋՐԱՀԵՌԱՑՄԱՆ
ՍԵԿՏՈՐԻ ԾՐԱԳԻՐ –
ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ**

Ենթաձրագիր V   ՏԱՎՈՒՇԻ ՄԱՐԶԻ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ
  ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ
  ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ

L2860-ICB-1-05/2   ԲԵՐԴ ՔԱՂԱՔ

Գիրք V.2.3   ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ
  ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ

ՀԳՇՆ ՍՊԸ տնօրեն՝

Վ. Հովասափյան

Բնապահպան՝

Ք. Սահակյան

Ենթաձրագիր V

**ՏԱՎՈՆՇԻ ՄԱՐԶԻ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ
ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ
ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ**

L2860-ICB-1-05/2

ԲԵՐԴ ՔԱՂԱՔ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՆԱԽԱԳԾԻ ԿԱԶՄԸ

- Գիրք V.2.1 - Ընդհանուր դրույթներ և բացատրական մաս
- Գիրք V.2.2 - Տեխնիկական մասնագրեր
- Գիրք V.2.3 - Շրջակա միջավայրի կառավարման պլան
- Գիրք V.2.4 - Աշխատանքային գծագրեր
- Գիրք V.2.5 - Աշխատանքային ծավալներ
- Գիրք V.2.6 - Նախահաշիվներ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

- 1. ԾՐԱԳՐԻ ՆԱԽԱՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ 7
- 2. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ 7
- 3. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ..... 7
- 4. ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐԸ..... 9
  - 4.1 Ջրամատակարարման գոյություն ունեցող համակարգերի նկարագրություն..... 9
  - 4.2 Առաջարկվող վերականգնման աշխատանքների նկարագրությունը..... 10
- 5. ԵԼԱԿԵՏԱՑԻՆ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ 11
  - 5.1 Բերդ քաղաքի աշխարհագրական դիրքը և կլիմայական պայմանները 11
  - 5.2 Կենսաբազմազանությունը..... 12
- 6. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՈՒ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ 13
- 7. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՄԵՂՄԱՅՆՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ 14
- 8. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՑԻՆ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ ... 16
- 9. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ 18
- 10. ԱԶԴԱԿԻՐ ՀԱՆՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ԲՈՂՈՔՆԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՄԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄ. 19
- 11. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ..... 21

ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

- ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱՂՅՈՒՄԱԿ 22
- ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. ԿՈՆԿՐԵՏ ՏԵՂԱՄԱՍԻ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ 24
- ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3. ԴԱՇՏԱՑԻՆ ԱՅՑԵՐԻ ՍՏՈՒԳԱԹԵՐԹԻԿ 26
- ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4. ԲՈՂՈՔՆԵՐԻ ԳՐԱՆՑՄԱՆ ՄԱՏՅԱՆ 29
- ՀԱՎԵԼՎԱԾ 5. ԶԿԱՆԽԱՏԵՍՎԱԾ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ /ԶԳԱԼԻ ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅԱՆ /
վժԱՐԻ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ..... 30
- ՀԱՎԵԼՎԱԾ 6. ԱՐՏԱՆԵՏՈՒՄՆԵՐԻ / ՇՐՋԱԿԱՅՔԻ ՄՈՆԻՏՈՐՆԳԻ ՁԵՎԱԹԵՐԹ .. 31
- ՀԱՎԵԼՎԱԾ 7. ԵՆԹԱԾՐԱԳՐԻ ՄԽԵՄԱՏԻԿ ՔԱՐՏԵԶ 32

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

- ԱՆ - Աշխատանքային նախագիծ
- ԲԿՊ - Բնապահպանական կառավարման պլան
- ԿՏ ՇՄԿՊ - Կոնկրետ տեղամասի շրջակա միջավայրի կառավարման պլան
- ՀՀ - Հայաստանի Հանրապետություն
- ՀՀ ԲՆ - ՀՀ Բնապահպանության նախարարություն
- ՀՀ ԱՆ - ՀՀ Առողջապահության նախարարություն
- ՀՀ Տ և ԿՆ - ՀՀ Տրանսպորտի և կապի նախարարություն
- ՀՀ ՄՆ - ՀՀ Մշակույթի նախարարություն
- ՀԶ - Համատեղ ձեռնարկություն
- ՀԶԿ ԱԶԲ ԾԿԳ - Հայջրմուղ կոյուղի ՓԲԸ-ի Ասիական զարգացման բանկի ծրագրի
Կառավարման գրասենյակ
- ՇՄԱԳ - Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատում
- ՇՄԿՊ - Շրջակա միջավայրի կառավարման պլան
- ԶԶՄԾ - Զրամատակարարման և ջրահեռացման սեկտորի ծրագիր
- ՍԹԱ – Սահմանային թույլատրելի արտանետում
- ՏԻՄ- Տեղական ինքնակառավարման մարմին
- ՏԿԸ - Տեխնիկական վերահսկողություն իրականացնող ընկերություն
- ՕԿԶ - Օրվա կարգավորման ջրատար

1. ԾՐԱԳՐԻ ՆԱԽԱՊԱՏՍՈՒԹՅՈՒՆ

ՋնՋ համակարգերի բարելավման ծրագրի իրականացումը հնարավորություն կտա 18 քաղաքներում և 92 գյուղերում ապահովել մոտ 400,000 սպառողների (տնային տնտեսությունների և այլ սպառողների) անվտանգ, հուսալի և կայուն ջրամատակարարումը, բարելավել հանրային առողջությունն ու շրջակա միջավայրը: Ծրագրի արդյունքում բնակչության համար պետք է մատչելի դառնան անվտանգ, հուսալի և կայուն ՋնՋ ծառայությունները և վերջիններս պետք է կառավարվեն առևտրային սկզբունքներով ու էկոլոգիապես մաքուր տեխնոլոգիաներով:

Ծրագիրը կազակցի նաև աղքատության կրճատմանը՝ (i) նվազեցնելով ջրով փոխանցվող հիվանդությունների դեպքերի թիվը և բուժօգնության ծախսերը, (ii) ազատելով կանանց ժամանակը պահանջող տնային աշխատանքից՝ հեռու տարածքներից ջուր բերելուց և ջուր հավաքելուց, ինչը թույլ կտա նրանց ավելի շատ մասնակից լինել սոցիալական և տնտեսական գործունեությանը, (iii) ապահովելով անվտանգ, ավելի հուսալի և կայուն ջրամատակարարում, և (iv) ծրագրի բոլոր քաղաքներում և գյուղերում բարձրացնելով տնտեսությունների կյանքի որակը:

Ինչպես և ՋնՋ առաջին ծրագիրը, լրացուցիչ ֆինանսավորման ծրագիրը նույնպես ֆինանսավորում է ծրագրի երկու բաղադրիչներ. (I) քաղաքային ենթակառուցվածքների վերականգնում և բարելավում, և (ii) կառավարման բարելավում և զարգացում, ներառյալ գենդերային առանձնահատկությունները:

2. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ

Ըստ ԱԶԲ Բնապահպանական քաղաքականության (2002թ.), ենթածրագիրը դասակարգվում է Բ կարգի, որը կարիք չունի ընդլայնված ՇՄԱԳ-ի, ինչպես նաև բնապահպանական փորձաքննության, համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի (20 նոյեմբերի, 1995 թ.) և «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության ենթակա գործունեությունների սահմանային չափերի մասին» ՀՀ կառավարության որոշման (N-193, 30 Մարտի 1999):

Որպես Բ կարգի ծրագիր, ԱԶԲ քաղաքականությունը պահանջում է յուրաքանչյուր ենթածրագրի համար Նախնական բնապահպանական գննության (IEE) հաշվետվությունների և տվյալ տեղանքի համար առանձնահատուկ բնապահպանական կառավարման պլանի (ԲԿՊ) մշակում (առանձին հաշվետվություն յուրաքանչյուր ենթածրագրի համար):

3. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Սույն հաշվետվությունը մշակված է ՀՀ Տավուշի մարզի Բերդ քաղաքի ջրամատակարարման համակարգերի բարելավման փաթեթի համար, որի նախագծումը կատարվել է ՀԳՇՆ և ՋԻՆՋ ՍՊԸ-ների միավորման պայմանագրով: Բերդ քաղաքի ջրամատակարարման համակարգերի վերականգնումը ներառում է ՕԿՁ-ի և արտաքին ջրատարների վերակառուցում, ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցի վերակառուցում և նորերի կառուցում, փականային հանգույցների և անհատական տների ջրաչափական հորերի կառուցում:

Շինարարական աշխատանքների, ինչպես նաև հետագայում ջրամատակարարման համակարգի շահագործման ու պահպանման ընթացքում կարող են լինել անցանկալի բացասական ազդեցություններ շրջակա միջավայրի վրա:

Կանխատեսվում է, որ շինարարական աշխատանքների իրականացման ժամանակ շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունները կլինեն նվազագույնը և կկրեն ժամանակավոր բնույթ: Դրանք կարող են ներառել բուսականության հատումը, հողի էրոզիան, օդի աղտոտումը, ինչպես նաև հողային ու ջրային ռեսուրսների աղտոտումը քայուղեքով, քլորի միացություններով, կենցաղային ու շինարարական աղբով:

Շահագործման փուլում շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունները կարող են նվազել՝ կապված շահագործման կանոնների պատշաճ կերպով կատարելու հետ:

Շրջակա միջավայրի վրա դրական ազդեցություններից էականը ջրային ռեսուրսների պահպանությունն է և կայուն օգտագործումը:

Ջրամատակարարման համակարգերի բարելավման սոցիալական և տնտեսական ազդեցությունը մեծ մասամբ դրական է՝ խմելու և ոռոգման, կոյուղու կեղտաջրերի խառնման բացառում, ջրերի աղտոտման վտանգի նվազում, խմելու ջրում վարակիչ հիվանդությունների հարուցիչների ներթափանցման կանխում և բացառում, ջրամատակարարման տևողության ավելացում, կայուն ջրօգտագործման ապահովում, ջրի արդյունավետ սպառում:

Ստորև բերվում են ջրամատակարարման համակարգերի բարելավման ծրագրի իրականացման տարբեր փուլերում հնարավոր բացասական ազդեցությունների և անհրաժեշտ մեղմացնող միջոցառումների նկարագրությունները:

➤ **Նախագծային փուլ**

Ջրային համակարգերի նախագծային աշխատանքները կատարվել են ՀԳՇՆ և ՋԻՆՋ ՄՊԸ-ների միավորման կողմից, որն ընտրվել է որպես ԱԶԲ “Ջրամատակարարման և սանիտարիայի ոլորտի նախագիծ՝ հավելյալ ֆինանսավորում” ծրագրի ինժեներական նախագծերի խորհրդատու: Նախագծային փաստաթղթերը ներառում են բնակավայրերի կլիմայական պայմանները, ռելիեֆը, բնահողի տեսակները, ջրաբանությունը, բուսականությունը արտացոլող հողվածներ, ինչպես նաև ՀՀ ԲՆ և այլ նախարարություններից անհրաժեշտ թույլտվություններ ձեռք բերելու պահանջները: Դրանք ներառում են նաև համապատասխան բնապահպանական ու սոցիալական հողվածներ: Նախագծային փաթեթում ներառված են նաև սույն փաթեթի ՇՄԿՊ-ն և կոնկրետ տեղամասի ՇՄԿՊ-ն: Նախագծի խորհրդատուն պարտավոր է հետևել ՀՀ բնապահպանական և սոցիալական օրենսդրության համապատասխան դրույթներին, ինչպես նաև ԱԶԲ ուղեցույցներին ու ռազմավարություններին, որոնք նշված են Պայմանագրում:

➤ **Շինարարության փուլ**

Շինարարության փուլում շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունը մեղմացնող անհրաժեշտ միջոցառումների ցանկը բերված է ՇՄԿՊ աղյուսակում ([Հավելված 1](#)):

➤ **Շահագործման փուլ**

Շահագործման փուլում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունը նվազեցնելու համար այն պետք է իրականացվի ըստ ջրամատակարարման համակարգի շահագործման կանոնների ու նորմերի:

Շինարարության փուլում շահագործումը պետք է իրականացվի Շահագործման կանոնների ու ստանդարտների համաձայն:

4. ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐԸ

4.1 Ջրամատակարարման գոյություն ունեցող համակարգերի նկարագրություն

Բերդ քաղաքի ջրամատակարարումն հիմնականում իրականացվում է Տավուշ, Հախում և Խնձորուտ գետերից, ինչպես նաև «Շարապեի», «Միջի», «Սաքոյի» և մի քանի անանուն փոքր աղբյուրներից, որոնց գումարային ելքը կազմում է 1-2 լ/վ: Գետերից վերցված ջուրը ենթարկվում է մշակման ջրի մաքրման կայանում:

Հախում գետից վերցվող ջրամատակարարման խողովակաշարը շահագործման է հանձնվել 1970թ.: Հախումի համակարգը սնվում է երեք ջրընդունիչ կառուցվածքներից, որոնց ելքերը փոփոխական են: Գարնան ամիսներին Չաթախ վտակից հնարավոր է վերցնել մինչև 50լ/վրկ ջրաքանակ, իսկ աշնան ամիսներին Չաթախի և Բայդուշի գումարային ելքերը կազմում են 20-25լ/վրկ: Ձմռանը այս աղբյուրներից վերցվող ջրաքանակը խիստ նվազում է գլխամասերում ջրի սառչելու պատճառով:

Տավուշ գետի համակարգը շահագործման է հանձնվել 1980թ: Գետի ջուրը խմելու նպատակով օգտագործվում է սեպտեմբերից մինչև մարտ ամիսներ, երբ Հախում գետի ջրաքանակը չի բավարարում քաղաքի ջրապահանջը: Տավուշ գետի վրա կառուցված ջրընդունիչ կառուցվածքը հնարավորություն է տալիս նշված ամիսներին լրացուցիչ ապահովել 20-30լ/վրկ ջրաքանակ: Տարվա մյուս ամիսներին Տավուշ գետի ջուրը չի օգտագործվում բարձր պղտորության պատճառով:

Շարապեի ձորում 1958 թ. կառուցված կապտաժային կառուցվածքը գտնվում է Բերդ քաղաքից մոտ 8կմ հեռավորության վրա և ապահովում է 1-2 լ/վրկ ջրաքանակ: 50-150մմ տրամագծի թուջե խողովակներով ջուրը տեղափոխվում է քաղաքի բաշխիչ ցանց:

Բերդ քաղաքի ջրի մաքրման կայանը գտնվում է քաղաքի հյուսիսային բարձրադիր մասում 1075մ նիշի վրա: Մաքրման կայանի տարածի մակերեսը 1.1 հա է, արտադրողականությունը՝ 4500 մ³/օր է: Այն շահագործման է հանձնվել 1975թ, իսկ 2009-2011թթ. հիմնովին վերանորոգվել է ԱԶԲ ֆինանսավորմամբ: Մաքրման ենթակա ջուրը 300մմ տրամագծի խողովակներով մուտք է գործում կայան, որտեղ ենթարկվելով մեխանիկական և կենսաբանական մաքրման, տրվում է սպառողներին:

Ներկայում քաղաքի ներքին ցանցը սնվում է գործող 4 ՕԿՁ-ներից:

- «Սորանի» 2x500մ³ ծավալով ՕԿՁ-ները, որոնք գտնվում են Բերդի խմելու ջրի մաքրման կայանի տարածքում, սնում են «Հունուտի», «Զորամասի», «Նասիբի» ՕԿՁ-ները, ինչպես նաև քաղաքի հյուսիսային հատվածը:
- «Հունուտի» 2x300մ³ ծավալով ՕԿՁ-ն ջուր է ստանում պոլիէթիլենե (2010թ. վերակառուցվել է ԱԶԲ ֆինանսավորմամբ) և պողպատե խողովակաշարով: Բերդի խմելու ջրի մաքրման կայանից սնվում է քաղաքի կենտրոնական մասը: «Հունուտի» ՕԿՁ-ներից մեկը ներկայումս վթարային վիճակում է և չի օգտագործվում, այն ունի լուրջ կառուցվածքային վնասվածքներ: Մյուս ՕԿՁ-ն վերանորոգվել է 2010թ. ԱԶԲ ֆինանսավորմամբ:
- «Զորամասի» 400մ³ ծավալով ՕԿՁ-ն ապահովում է քաղաքի հարավային հատվածի ջրամատակարարումը: Այն ունի մասնակի վերանորոգման կարիք, բացակացում է սանիտարական գոտին:
- «Նասիբի» 60մ³ ծավալով ՕԿՁ-ն սնում է քաղաքի ադմինիստրատիվ կենտրոնը: Այն տեղադրված է տնամերձ հողամասում, չունի սանիտարական գոտի, իսկ բաշխիչ փականներն ունեն վերանորոգման կարիք:

Ելնելով Բերդ քաղաքի բարդ ռելիեֆից և արդեն կառուցված ջրամբարներից, քաղաքը բաժանվել է առանձին ջրամատակարարման գոտիների՝ ըստ ՕԿՁ-ների սպասարկման տարածքների:

Բերդ քաղաքի ջրամատակարարման ներքին ցանցի ընդհանուր երկարությունը 37կմ է: Խողովակաշարերը տեխնիկապես վատ վիճակում են, հաճախակի են վթարները, որի պատճառով առկա են մեծ հոսակորուստներ: Փականային հորերի մեծ մասը նույնպես գտնվում են վթարային վիճակում:

Քաղաքի Ծաղկահաքի թաղամասը ջուր չի ստանում նիշերի տարբերության և անբավարար ճնշման պատճառով:

Ճնշումները ցանցի որոշ հատվածներում գերազանցում են թույլատրելի սահմանները, ուստի վթարների հավանականությունը փոքրացնելու, հոսակորուստները նվազեցնելու և ցանցում առավել բարենպաստ աշխատանքային ռեժիմ ստեղծելու նպատակով ցանցի որոշակի կետերում ճնշումը իջեցնող փականների տեղադրման անհրաժեշտություն կա:

Քաղաքի տնտեսությունների 98%-ում տեղադրված են ջրաչափեր, ջրամատակարարումն իրականացվում է ժամային գրաֆիկով:

Քաղաքում ռոռզման համակարգի բացակայության պատճառով խմելու ջուրը հաճախ օգտագործվում է ռոռզման նպատակով:

4.2 Առաջարկվող վերականգնման աշխատանքների նկարագրությունը

Ջրամատակարարման համակարգի բարելավման նպատակով Բերդ քաղաքում աշխատանքային նախագծով առաջարկվել են հետևյալ միջոցառումները.

- «Չարթաղի» և «Տավուշի» արտաքին ջրատարների վերակառուցում առանձին հատվածներում՝ L=300մ ընդհանուր երկարությամբ:
- 400մ³ «Ջորամասի» ՕԿՁ-ի վերանորոգում և տարածքի ցանկապատում (L=150մ):
- Մոտ 26 կմ ընդհանուր երկարությամբ de50-de200 տրամագծի պոլիէթիլենե խողովակներից բաշխիչ ցանցի ջրագծերի կառուցում և վերակառուցում:
- Անհատական տների և հասարակական օբյեկտների ընդհանուր թվով 1608 տնային միացումների մուտքագծերի վերակառուցում՝ ջրաչափական հորերի կառուցմամբ:
- Ընդհանուր թվով 20 բազմաբնակարան շենքերի մուտքագծերի փոխարինում՝ իրենց թաղված փականային հանգույցներով:
- Ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցի կառավարման և համակարգի ներսում բարձր ճնշումների կարգավորման նպատակով քաղաքի տարբեր հատվածներում 4 ճնշման կարգավորիչ և 6 ջրամատակարարման հորերի կառուցում:
- Բաշխիչ ցանցում 64 թաղված փականային հանգույցների (ԹՓՀ) կառուցում:

Այս փաթեթի շրջանակներում իրականացվող աշխատանքներն ամփոփ ներկայացված են աղյուսակ 1-ում:

Իրականացվող աշխատանքների ամփոփ նկարագիրը

Աղյուսակ 1

Աշխատանքներ	Չ/Մ	Ք. Բերդ	Ընդամենը
Արտաքին ջրատարների վերանորոգում	գծմ	300	300
ՕԿՋ-ի վերանորոգում	ւ ³	400	400
Ջրամատակարարման ներքին ցանցի վերակառուցում de50-de200 տրամագծի խողովակներով, դրանց փորձարկում, լվացում և ախտահանում	գծմ	25065	25065
Անհատական տների մուտքագծերի կառուցում՝ ջրաչափական հորերի կառուցմամբ	հատ	1608	1608
Բազմաբնակարան շենքերի մուտքագծերի կառուցում	հատ	20	20
Ճնշման կարգավորիչ և ջրամատակարարման հորերի կառուցում	հատ	10	10
Թաղված փականային հանգույցի կառուցում	կոմպլեկտ	64	64

Սույն ԱՆ-ով ասֆալտապատ և բարեկարգ վիճակում գտնվող փողոցներով ջրագծերի անցկացումից հետո խրամուղիների վերականգնվող ծածկույթը նախատեսվում է իրականացնել նույն որակով (տես՝ Ընդհանուր դրույթներ Գլխի V.2.1):

Բոլոր այն ջրագծերի խրամուղիներում, որտեղ ավագե պաշտպանիչ շերտի վրա ետլիցքը իրականացվում է ավագով, նախատեսված է պոլիէթիլեն ցանցավոր ազդանշանային ժապավենի փռում խողովակի վերին շուրթից 30.0սմ բարձրության վրա՝ խրամուղու ամբողջ երակարությամբ:

Բերդ քաղաքի սխեմատիկ քարտեզը բերված է [Հավելված 7](#)-ում:

5. ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

5.1 Բերդ քաղաքի աշխարհագրական դիրքը և կլիմայական պայմանները

Բերդ քաղաքը, գտնվում է Տավուշի մարզի հյուսիս-արևելյան մասում, Երևանից 202 կմ հեռավորության վրա: Վարչական տարածքը 480 հա է:

Այն տեղակայված է Քոռ գետի աջ վտակ Տավուշ գետի հովտում և շրջապատված է ոչ բարձր լեռներով: Բերդի տարածաշրջանն ըստ մակերեսի զբաղեցնում է Տավուշի մարզի մոտ 30% (827կմ²): Այն հին բնակավայր է և իր ներկա անունն ստացել է գետի ձախ ափին գտնվող Տավուշի բերդից (X-XIII դար), որի ավերակները պահպանվել են մինչ օրս (գտնվում է քաղաքից դեպի հարավ-արևելք, բնակելի տարածքից դուրս):

Տարածաշրջանը գտնվում է Միափորի լեռնաշղթայի հյուսիս-արևելյան լանջին և բնորոշվում է լեռնային ռելիեֆով: Այստեղ տիրապետում են լեռնաանտառային և լեռնամարգագետնային լանդշաֆտները: Տարածքի 60%-ը բարձր է ծովի մակարդակից ավելի քան 1000մ: Ամենաբարձր կետը Մուրդուզ լեռան գագաթն է՝ 2993 մ, ամենացածրը՝ 560մ, Պառավաքար գյուղի մոտակայքում է: Տարածված են բաց շագանակագույն, մուգ շագանակագույն, լեռնատափաստանային, լեռնամար-գագետնային, ենթալպյան շագանակագույն հողերը:

Շրջանի տարածքով անցնում են Հախում, Տավուշ, Խնձորուտ գետերը, որոնց ջրերը օգտագործվում են ինչպես ոռոգման, այնպես էլ խմելու նպատակով:

Բերդ քաղաքն ունի բարեխառն, մեղմ կլիմա՝ տաք ամառներով, մեղմ ձմեռներով: Ամռանը միջին ջերմաստիճանը +21°C է, ձմռանը՝ 0°C: Սակավաձյուն է, ոչ սառնամանիքային շրջանը հաշվվում է շուրջ 200 օր: Տարածքը խիստ կտրտված է, սեյսմակայունությունը՝ 7-8 բալ:

5.2 Կենսաբազմազանությունը

Բուսական աշխարհ: Ուսումնասիրվող բնակավայրը գտնվում են Հայաստանի Իջևանի ֆլորիստիկ շրջանում, որտեղ անտառային կենսաբազմազանության կազմում առաջատար դեր են կատարում ծառերն ու թփերը: Բուսական աշխարհը հիմնականում ներկայացված է չոր տափաստանային լանդշաֆտային գոտուն բնորոշ օշինդրային և լեռնային քսերոֆիտ տեսակների գերակայությամբ: Տարածված են հաճարենին, կաղնին, բոխին, լորենին, հացենին, թխկին, պտղատուններից՝ տանձենին, խնձորենին, հոնենին, ընկուզենին և այլն:

Կենդանական աշխարհ: Նկարագրվող տարածքում տարածված են ցածր բարձրության լեռնային տափաստաններին բնորոշ կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչներ: Կաթնասուններն առավել կերպով ներկայացված են կրծողներով, որոնց մեծ մասը վարում է ստորգետնյա կենսակերպ: Սողունները և երկկենցաղները փոքրաքանակ են: Գարնան և աշնան սեզոններին այստեղ հանդիպում են բազմաթիվ չվանցող տեսակներ:

Տվյալ տարածքին բնորոշ դոմինանտ ֆաունայի տեսակներից կարելի է նշել Հայաստանում ամենուրեք տարածված տեսակներ՝ գայլ, աղվես, նապաստակ, կովկասյան գորշ արջ, սկյուռիկ, եղնիկ, ոզնի և այլն:

Սակայն ենթաձրագրով նախատեսված աշխատանքներն իրականացվում են քաղաքի տարածքում, ուր բացակայում են բնական լանդշաֆտները:

Պատմամշակութային հուշարձաններ: Բերդի տարածաշրջանն առանձնանում է մշակութային ժառանգություն հանդիսացող մի շարք հուշարձաններով: Սակայն դրանք հիմնականում տեղակայված են քաղաքից 3-4կմ հեռավորության վրա (սբ. Մարգիս և սբ. Նշան եկեղեցիներ): Բերդ քաղաքի ծայրամասում, քաղաքի հարավ-արևելյան եզրին բլրի վրա է տեղակայված Տավուշի միջնադարյան բերդը: Ծրագրի իրականացման արդյունքում տվյալ տարածքը չի կարող կրել որևէ բացասական ազդեցություն, քանի որ այդ հատվածում շինարարական որևէ աշխատանքներ չեն նախատեսվում:

6. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՈՒ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ջրամատակարարման համակարգի վերականգնման աշխատանքների իրականացման արդյունքում ակնկալվում են հետևյալ դրական ազդեցությունները շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության վրա.

- ջրային ռեսուրսների պահպանություն և կայուն օգտագործում,
- խմելու և ոռոգման, կոյուղու կեղտաջրերի խառնման բացառում,
- խմելու ջրում վարակիչ հիվանդությունների հարուցիչների ներթափանցման կանխում, բացառում,
- խմելու ջրի աղտոտման վտանգի նվազում,
- խմելու ջրի բարձր որակի ապահովում,
- բնակչության առողջական վիճակի լավացում,
- ջրակորուստների կրճատում,
- բնակչությանը ջրամատակարարման տևողության ավելացում,
- ջրի հաշվառման համակարգի ներդրում
- ջրի սպառման արդյունավետության բարձրացում:

Շրջակա միջավայրի նախնական գննությունը (ՇՄՆՁ) բացահայտել է, որ այս փաթեթով նախատեսված բնակավայրերի ՋնՁ համակարգերի բարելավման աշխատանքների իրականացման ժամանակ բնակավայրերի լանդշաֆտների, ջրային էկոհամակարգերի, շրջակա միջավայրի ու մարդկանց առողջության վրա հնարավոր են բացասական ազդեցություններ:

Շրջակա միջավայրի, ջրային էկոհամակարգերի ու մարդկանց վրա բացասական ազդեցությունը հիմնականում առնչվում են շինարարական աշխատանքների հետ՝ ուստի նրանք սահմանափակ են և կարճատև: Դրանք հնարավոր է կանխել կամ նվազեցնել՝ շինարարական լավ պարկտիկայի արդյունքում:

Հիմնվելով նախնական գնահատման վրա՝ կարելի է ակնկալել բացասական ազդեցությունները՝

- Օդի աղտոտում
- Աղմուկ
- Երթևեկելի ու հետիոտն ճանապարհների խաթարում և ծանրաբեռնվածություն
- Հողի էրոզիա և հողատարման պրոցեսներ
- Շրջակա միջավայրի և ջրային ռեսուրսների աղտոտում շինարարական և կենցաղային աղբով
- Հողային և ջրային ռեսուրսների աղտոտում վառելանյութով և քսայուղերով
- Ջրային և հողային ռեսուրսների աղտոտում քլորով:

Այս փաթեթով իրականացվող աշխատանքները նկատելի դրական ազդեցություններ կունենան բնակչության սոցիալական վիճակի վրա: Այն անմիջականորեն կբարելավի Բերդ քաղաքի բնակչության կյանքի որակը՝ ապահովելով կայուն և հուսալի ջրամատակարարում և ջրային ռեսուրսների խնայողաբար օգտագործում ավելի քան 8 հազար մարդու համար:

7. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՄԵՂՄԱՑՆՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ

Բերդ քաղաքում ջրամատակարարման համակարգի բարելավման աշխատանքների հետ կապված շրջակա միջավայրի և մարդկանց առողջության վրա վնասակար ազդեցություն հնարավոր է (i) ջրագծերի խրամուղիների, (ii) կարգավորիչ ու ջրաչափական հանգույցների փոտրակների շինարարության ժամանակ:

Հողի էրոզիան ու հողատարման պրոցեսները կանխելու նպատակով ջրագծերի անցկացման թեք տեղանքում պետք է իրականացնել թեքությունները պահպանող միջոցառումներ, նվազագույնի հասցնելով ջրագծերի խրամուղիները, ինչպես նաև կարգավորիչ ու ջրաչափական հանգույցների համար փոտրակները բաց թողնելու ժամանակը:

Գետի և նրանց վտակների հուներին մոտ տեղամասերում հողատարման պրոցեսներն ու ինտենսիվ կողային էրոզիան կանխելու նպատակով իրականացնել թեքությունները պահպանող միջոցառումներ:

- Շինարարական աշխատանքներն ավարտից հետո բոլոր աշխատանքային տեղանքները մաքրել շինարարական աղբից և բերել նախնական տեսքի,
- Բարեկարգ վիճակում գտնվող ասֆալտբետոնե ծածկույթներով բանուկ փողոցներում վերականգնել ասֆալտ*-բետոնե ծածկույթը նույն որակով,
- Քայքայված և կիսաքանդ վիճակում գտնվող ասֆալտբետոնե, ինչպես նաև գրունտային ծածկույթով փողոցներում փողոցներում վերականգնել խճի շերտ՝ տոփանումով:

*Օանդթագրություն. Ասֆալտը ձեռք կբերվի մասնագիտացված ասֆալտի գործարանից, որը պատասխանատու է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության մեղմացման միջոցառումների իրականացման համար: Բոլոր ասֆալտի գործարանները գործում են ՀՀ բնապահպանական օրենսդրության համապատասխան:

Հողի վերին շերտի կամ լանդշաֆտի դեգրադացիան կանխելու նպատակով հողի վերին շերտը տեղափոխել և պահպանել հատուկ տարածքում, հետագայում վնասված տարածքները վերականգնելու համար: Շինհրապարակը մաքրել շինարարական ու կենցաղային աղբից, լանդշաֆտը բերել նախկին տեսքի:

Հողային և ջրային ռեսուրսների աղտոտումը վառելանյութերից ու քսայուղերից կանխելու համար վերջիններս պահել/ամբարել հողային ու ջրային ռեսուրսներից մեկուսացված վայրերում՝ հատուկ բաքերում: Օգտագործված քսայուղերի հավաքման համար նախատեսել հատուկ տարողություններ, որոնք հետագայում հեռացվեն հատուկ տեղադրման վայրեր կամ վերամշակման համար հատկացված տեղանքներ:

Շինարարական և կենցաղային աղբով շրջակա միջավայրի աղտոտումը կանխելու նպատակով դրանք տեղափոխել համայնքի համապատասխան աղբավայր՝ նախապես պայմանգիր ունենալով համայնքի ղեկավարության կամ աղբավայրը շահագործողների հետ:

Ջրային և հողային ռեսուրսների քլորով աղտոտումը բացառելու նպատակով ջրատարները և ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցը քլորով լվանալու և ախտահանելու աշխատանքները կազմակերպել ըստ հաշվարկների: Ապահովել համապատասխան տեխնիկական հնարավորություններ: Խողովակների լվացումից հետո քլորը դեպի

մակենության ջրային օբյեկտ կամ ցամաքային տարածք արտահոսքն իրականացնել ըստ նախագծով նախատեսված ռեժիմի:

Ջրի որակի փոփոխություն: Շրջակա միջավայրի մոնիտորինգի պլանը պետք է ներառի նաև հսկողություն ջրի որակի և մնացորդային քլորի մակարդակի նկատմամբ:

Շինարարական աշխատանքների ժամանակ առաջացող փոշու ազդեցությունը նվազեցնելու համար պարբերաբար ջրել շինարարության տարածքը:

Աղմուկի ազդեցությունը կանխելու նպատակով՝ սահմանափակել գիշերային աշխատանքը բնակեցված տարածքներում, խուսափել աղմկահարույց մեքենաների և սարքավորումների օգտագործումից, անհրաժեշտության դեպքում տեղադրել խլացուցիչներ:

Ճանապարհների խաթարման և ծանրաբեռնվածության հետևանքով բնակչությանը պատճառած անհանգստությունը նվազեցնելու նպատակով տրամադրել ապահով տարածք բեռնատար մեքենաների համար, շինարարական ու կենցաղային աղբը չկուտակել և չայրել շինարարական հրապարակում: Շինարարությունն իրականացնել ըստ փուլերի, շինարարական աշխատանքների վերաբերյալ համապատասխան տեղեկություններ տրամադրելով բնակչությանը, անհրաժեշտության դեպքում կարգավորել երթևեկությունը: Տեղադրել ճանապարհային նշաններ, ինչպես նաև ժամանակավոր անցումներ և կամրջակներ՝ որպես այլընտրանքային ճանապարհներ: Կազմակերպել շրջանցումների կամ պատնեշների տեղադրումը: Այն տեղերում, որտեղ հավանական է բնակչության անց ու դարձ, ապահովել համապատասխան լուսավորություն:

Շինարարության ժամանակ բնակչությանը և շինարարներին սպառնացող վտանգները կանխելու նպատակով ցանկապատել շինհրապարակը, վերահսկել չլիազորված անձանց մուտքը շինհրապարակ, վտանգավոր տեղերում տեղադրել նախազգուշացնող նշաններ, իրականացնել սարքավորումների պարբերական գնումներ որակավորված աշխատակիցների միջոցով, ինչպես նաև պարբերաբար անվտանգության աուդիտներ, շինարարների համար կազմակերպել առաջին օգնության և անվտանգության դասընթացներ:

Ապահովել համայնքի մասնակցությունը ենթածրագրի աշխատանքներին, ինչը կնվազեցնի համայնքի հասարակական կյանքին շինարարական աշխատանքների պատճառած անհանգստությունը:

Խմելու ջրի որակի փոփոխություն: Շրջակա միջավայրի մոնիտորինգի պլանը պետք է ներառի նաև հսկողություն ջրի որակի և մնացորդային քլորի մակարդակի նկատմամբ:

Բերդ քաղաքի խմելու ջրի որակը ապահովելու նպատակով ՀՋԿ-ն պետք է իրականանացնի պլանային նմուշառում քաղաքը սնող ջրաղբյուրներից՝ ստուգելով Առողջապահության նախարարության կողմից պահանջված բոլոր պարամետրերը: Ջրի որակի մոնիտորինգ իրականացվում է նաև Պետական հիգենիկ և հակահամաճարակային տեսչության կողմից, ըստ «Խմելու ջուր: Ջրամատակարարման կենտրոնացված համակարգերի ջրի որակին ներկայացվող պահանջներ: Որակի հսկողություն № 2-III-Ա2-1 սանիտարական կանոններ և նորմեր» (գրանցված է 28.12.2002թ), փաստաթղթի, որով սահմանվում են խմելու ջրի որակին ներկայացվող պահանջները, ինչպես նաև արտադրվող ու բնակավայրերին ջրամատակարարման համակարգերով տրվող խմելու ջրի որակի հսկողության կանոնները:

Քանի որ իրականացվում է խմելու ջրի վարակազերծում քլորով, ապա կարևոր է նաև խմելու ջրում քլորի մնացորդի մոնիտորինգը:

Վերը նշված բացասական ազդեցությունները նվազեցնելու կամ կանխարգելելու նպատակով նախատեսվում են մեղմացնող միջոցառումներ և մշակվել է Շրջակա միջավայրի կառավարման պլան՝ ՇՄԿՊ ([Հավելված 1](#)), ինչպես նաև կոնկրետ տեղամասի ՇՄԿՊ ([Հավելված 2](#)), որին պարտավոր են հետևել շինարարը, հսկող և վերահսկող միավորները:

Շրջակա միջավայրի կառավարման պլանը (ՇՄԿՊ) հանդիսանում է շրջակա միջավայրի գնահատման փաստաթուղթ և ներառված է աշխատանքային նախագծերում:

8. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՑԻՆ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ

Առաջարկված մեղմացնող միջոցառումների իրականացման համար կազմակերպչական պարտավորությունները բաշխված են հետևյալ գործակալությունների միջև:

➤ ***Իրականացնող գործակալություններ, որոնք պատասխանատու են միջոցառումն իրագործելու համար:***

1. Այս առաջադրանքի համար, իրականացնող գործակալությունը նախագծային փուլում (ՀԳՇՆ և ՋԻՆՋ ՄՊԸ-ների միավորումը) պետք է ապահովի բոլոր անհրաժեշտ համաձայնությունների ու թույլատվությունների ձեռքբերումը համապատասխան պետական ու տեղական իշխանության մարմիններից՝ նախքան շինարարական աշխատանքները մրցութային կարգով բաշխելը:
  - բնապահպանական փորձաքննության եզրակացություն (անհրաժեշտության դեպքում),
  - պատմության և մշակույթի հուշարձանների պահպանության պետական գործակալության համաձայնություն, եթե նախագծով նախատեսվում է վերջիններիս վրա ազդեցություն:
2. Իրականացնող գործակալությունները շինարարության փուլում (շինարարության կապալառուներ) պատասխանատվություն են ստանձնելու ՇՄԿՊ-ով նախատեսված մեղմացման միջոցառումների ֆիզիկական իրականացման, ինչպես նաև շինարարական աշխատանքների կատարման հետ կապված բոլոր թույլատվությունների ու համաձայնությունների ստացման համար:
  - տեղական ինքնակառավարման մարմիններից թափոնների ու շինարարական աղբի տեղադրման սահմանված վայրերի վերաբերյալ համաձայնությունները,
  - պատմա-մշակութային հուշարձանների պահպանության պետական գործակալության համաձայնությունը, եթե անսպասելիորեն հայտնաբերվում են պատմամշակութային կամ հնագիտական հուշարձաններ՝ շինարարական աշխատանքների իրականացման ընթացքում:
3. Մինչև շինարարական աշխատանքների սկսելը ADB/PMU-ի կողմից անհրաժեշտության դեպքում պետք է ձեռք բերվեն հետևյալ թույլտվությունները և վկայականները՝
  - հողահատկացման վերաբերյալ կադաստրի վկայական,
  - անհրաժեշտության դեպքում ջրօգտագործման թույլտվություն:

➤ **Վերահսկող գործակալություններ, որոնք պատասխանատու են վերահսկել իրականացնող միավորներին՝ ապահովելու վերջիններիս կողմից ՇՄԿՊ պլանի միջոցառումների կատարումը:**

1. «Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ/ԱԶԲ ԾԿԳ-ի բնապահպանության մասնագետը պատասխանատու է աշխատանքներն ու միջոցառումները ՇՄԿՊ-ով և ԿՏ ՇՄԿՊ-ով նախատեսված հաջորդականությամբ ժամանակին, պատշաճ և հուսալի կատարելու համար: Նշված մասնագետը պարբերաբար ստուգայցեր կատարի շինարարական տեղամասեր, որպեսզի ապահովի աշխատանքների և ազդեցությունների մեղմացմանն ուղղված համապատասխան միջոցառումների պատշաճ իրականացումը: Այցերի ընթացքում կվերհանվեն հնարավոր բացթողումները, ինչպես նաև կբացահայտվեն շինարարական կազմակերպության կողմից մեղմացման միջոցառումների իրականացման խախտումները համաձայն «Դաշտային այցերի ստուգաթերթիկի» ([Հավելված 3](#)):

«Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ/ԱԶԲ ԾԿԳ-ն իրավունք ունի նաև պահանջել և ստուգել, թե արդյոք առկա և վավերական (ժամկետանց չեն) են բոլոր թույլատվությունները, արդյոք շինարարության փուլում հիմնովին կատարվել է ՇՄԿՊ-ն՝ ազդեցությունները մեղմացնող միջոցառումների և մոնիտորինգի մասով, ըստ ԱԶԲ-ի բնապահպանական ուղեցույցների և ըստ ՀՀ բնապահպանական ու սոցիալական օրենսդրության:

2. ՀԳՇՆ և ՋԻՆՋ ՍՊԸ-ների միավորման կողմից ևս կիրականացվի մեղմացնող միջոցառումների կատարման վերահսկողություն՝ շինարարական աշխատանքների իրականացման ընթացքում: Բնապահպանության մասնագետը պետք է այցեր կատարի ՇՄԿՊ-ի և ԿՏ ՇՄԿՊ-ի կատարումը հսկելու նպատակով և գնահատի իրավիճակը ըստ «Արտանետումների/Շրջակա միջավայրի մոնիտորինգի ձևաթերթի» ([Հավելված 6](#)):

➤ **Պետական մոնիտորինգ իրականացնող գործակալություններ, որոնք պատասխանատու են ՇՄԿՊ-ի իրականացման աստիճանն ու ազդեցությունները մեղմացնող միջոցառումների արդյունավետությունը դիտարկելու և անհրաժեշտության դեպքում, ծրագրի մեջ ճշտումներ մտցնելու համար:**

Մոնիտորինգ իրականացնող պետական գործակալություններն են՝

- ՀՀ ԲՆ Պետական բնապահպանական տեսչությունը,
- ՀՀ ԱՆ Պետական հիգիենիկ և հակահակահամաճարակային տեսչությունը,
- Ահրաժեշտության դեպքում, ՀՀ Մշակույթի նախարարության պատմության և մշակույթի հուշարձանների պահպանության գործակալությունը
- ՀՀ Տեղական ինքնակառավարման մարմինները
- ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարությունը:

ՇՄԿՊ-ում և ԿՏ ՇՄԿՊ-ում ընդգրկված բնապահպանական միջոցառումների իրականացման համար նախատեսված գումարները ներառված են աշխատանքային նախագծում:

Բնապահպանական ազդեցությունները մեղմացնող միջոցառումների իրականացումը կվերահսկվի՝ շինհրապարակներ պարբերաբար այցելություններ միջոցով: Օգնությամբ

Հատուկ մշակված ստուգաթերթիկի օգնությամբ կհայտնաբերվեն բացթողումներն ու թերությունները:

Մեղմացուցիչ միջոցառումների չիրականացման կամ խախտումների դեպքում շինարարը կնախագգուշացվի, և այն չվերացնելու դեպքում կդադերեցվի հաջորդ վճարումը, մինչև խախտումն ամբողջությամբ վերացվի:

9. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Բերդ քաղաքի ջրամատակարարման համակարգերի բարելավման ենթածրագրի շրջանակներում բնակավայրի շահառու և ազդակիր հանրությունն իրագեկվել է նախատեսվող աշխատանքների բնապահպանական ու սոցիալական ազդեցությունների վերաբերյալ:

Բոլոր շահառուների ներկայությունն ապահովելու նպատակով նախապես պայմանավորվածություններ են ձևափոխվել համայնքի ղեկավարի (քաղաքապետ), ջրմուղի աշխատակիցների, Տավուշի մարզում գործող Բնապահպանական տեղեկատվական Օրիուս կենտրոնների, ՀԿ-ների և այլ շահագրգիռ կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հետ:

Բերդում հանդիպումը տեղի է ունեցել 26.08.2013թ.-ին ՀԶԿ Բերդի տեղամասում, որին մասնակցում էին ՀԶԿ տեղամասի պետը, ջրմուղի աշխատակիցները, դպրոցի և մանկապարտեզի աշխատակիցները և համայնքի այլ բնակիչներ:

Հանդիպմանը մասնակցել են ներկայացուցիչներ հատկապես առավել խոցելի խավերից՝ կանայք ու տարեց բնակիչները, որոնց համար ջրամատակարարման համակարգերի բարելավումն ունի կենսական նշանակություն (ընդամենը 14 մարդ):

Մասնակիցներին ներկայացվել է աշխատանքային նախագիծը և յուրաքանչյուր համայնքում նախատեսված աշխատանքները, որից հետո շրջակա միջավայրի մասնագետը յուրաքանչյուր նախագծի համար ներկայացրել է շրջակա միջավայրին հասցվող հնարավոր բացասական ազդեցությունները, որոնք ամփոփված են ՇՄԿՊ-ում:

ՇՄԿՊ-ն իրենից ներկայացնում է շրջակա միջավայրի, մարդու առողջության ու շինարարների անվտանգության վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունների նկարագրությունը, որոնք հնարավոր են ենթածրագրի իրականացման նախագծման, շինարարության և շահագործման փուլերում և դրանք կանխող, մեղմացնող միջոցառումների ցանկը:

Համայնքների բնակիչները հիմնականում իրենց մտահոգությունն են արտահայտել շինարարական աշխատանքների ժամանակ առաջացող հետևյալ խնդիրների վերաբերյալ.

- Բնակավայրերում ավտոտրանսպորտի և բնակիչների երթևեկության խաթարում խրամուղիները երկար ժամանակ բաց պահելու հետևանքով, ինչպես նաև շինարարության ավարտից հետո ժանապարհների ոչ պատշաճ վերականգնման արդյունքում,
- Անվտանգության նշանների բացակայության և շինհրապարակը ժապավեններով չսահմանազատելու պարագայում վտանգավոր իրավիճակների ստեղծում բնակչության՝ հատկապես երեխաների ու ծերերի համար,

- Բնակավայրերի աղտոտում շինարարական ու կենցաղային աղբով շինարարության ընթացքում և շինարարությունից հետո չհեռացված շինաղբի առկայություն,
- Շինարարության ընթացքում երբեմն երկար ժամանակով (1-2 օր) համայնքի ջրազրկում,
- Նոր խողովակների ոչ պատշաճ լվացում և ախտահանում, ինչի արդունքում բնակիչները երկար ժամանակ կեղտոտ ջուր են ունենում իրենց բնակարաններում:

Հանդիպման ընթացքում ապահովված է եղել կանանց ներկայությունը և ակտիվ մասնակցությունը: Հանդիպմանը մասնակցել են տեղական դպրոցների, մանկապարտեզների և բուժկետերի կին աշխատակիցներ:

ՇՄԿՊ-ն ներկայացնելուց հետո շրջակա միջավայրի մասնագետը խնդրել է երկու համայնքների բնակիչներին մանրամասն ծանոթանալ ՇՄԿՊ-ին և շինարարական աշխատանքների իրականացման ժամանակ հետևել Պլանում տեղ գտած միջոցառումների իրականացմանը:

ՇՄԿՊ-ն բազմացվել է և բաժանվել հանդիպման մասնակիցներին, ինչպես նաև թողնվել է գյուղապետարաններում:

Քաղաքի կոնտակտային տվյալներ

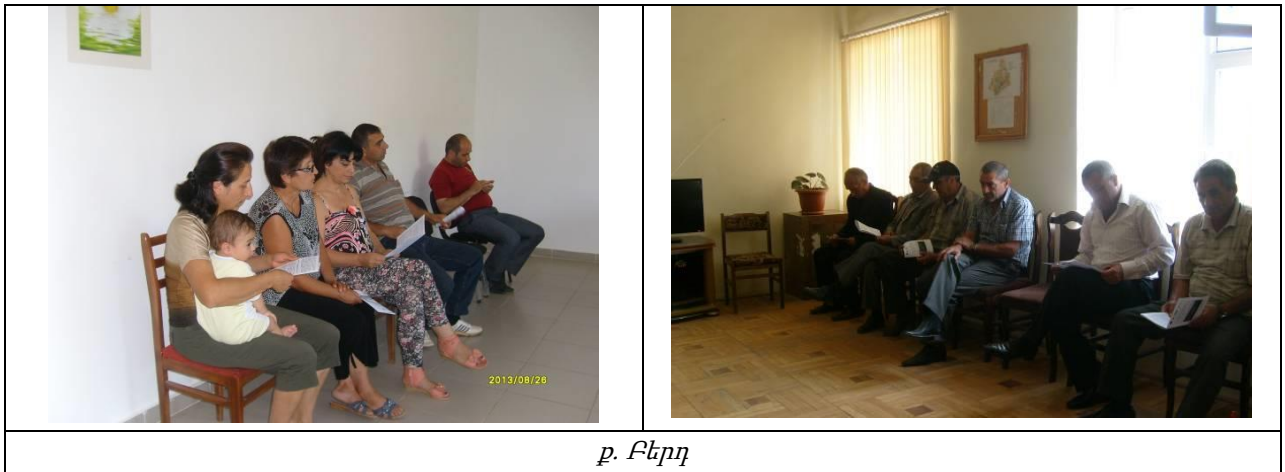
ք. Բերդ

քաղաքապետ՝ Հարություն Մանուչարյան

հեռ. (+374 267) 2 10 81;

E-mail: berdhamaynq@mail.ru

Բնապահպանական խորհրդատվություններ

10. ԱԶԴԱԿԻՐ ՀԱՆՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ԲՈՂՈՔՆԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՄԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄ

Արտաքին շահագրգիռ կողմերին ազդակիր հասարակության համար բողոքների ներկայացման մեխանիզմը մի գործընթաց է, որը հիմնականում ուղղված է ՋՋՄՄ մակարդակով ազդակիր համայնքների կողմից ծրագրի հետ կապված դժգոհությունների ստացմանը, գնահատմանը և լուծմանը: Բողոքների ներկայացման մեխանիզմը տարբերվում

է վեճերի լուծման այլ ձևերից (օրինակ դատարաններ, վարչական համակարգեր, և այլն), այն առաջարկում է խնդիրները կարգավորել տեղում հիմնված, պարզեցված և փոխազդեցական ճանապարհով, ՋՋՄԾ և համայնքի միջև հարաբերությունների շրջանակներում:

Բողոքների կառավարման պատշաճ նախագծված և իրականացվող գործընթացները կարող են օգտակար լինել թե՛ ՋՋՄԾ-ի և թե՛ համայնքների համար, ավելացնելով փոքր վեճերի արագ, էժան և արդար լուծման հավանականությունը այնպիսի լուծումների միջոցով, որոնք ողջամտորեն բավարարում են երկու կողմերին էլ, առանց բողոքները այլ (պաշտոնանական) վեճերի լուծման մարմին տեղափոխելու: Բողոքների ներկայացման մեխանիզմները կարող են օգնել բացահայտելու և լուծելու խնդիրները, նախքան դրանք պաշտոնական վեճերի լուծման ավելի բարձր մակարդակի, այդ թվում՝ դատական կարգով լուծման մեթոդներին կհասնեն: Բողոքների ներկայացման մեխանիզմի արդյունավետ գործունեության համար կարևոր է սահմանել բողոքներին ընթացք տալու կառուցվածքը և բաշխել մեխանիզմի իրականացման պատասխանատվությունները և դրանք պարզաբանել շահագրգիռ կողմերին:

ՋՋՄԾ արտաքին շահագրգիռ կողմերի կողմից հարցերի, բողոքների ու առաջարկությունների համար կապ պահպանելու մանրամասները հետևյալն են.

Թեժ գիծ՝ 1 71 - ՀՋԿ Հաճախորդների աջակցության կենտրոն,

Ներդրումային ծրագրերի համակարգման վարչություն,

Լիլիթ Հովհաննիսյան, Բնապահպանական և սոցիալական ազդեցության մասնագետ

Հասցե

ՋՋ Վարդանանց փակուղի, Երևան 0010, Հայաստան

Հեռ. / Ֆաքս՝ (+374 10) 542877

E-mail: hovhannisyan@armwater.am

Հայջրմուղը կգրանցի բոլոր բողոքները: Գրանցման մատյանի ձևը բերված է [Հավելված 4](#)-ում:

Բողոքների ներկայացման մեխանիզմի ուշադրության կենտրոնացումը ազդակիր համայնքների կարիքների վրա հիմնավորվում է նրանով, որ դրանք անմիջականորեն, իսկ որոշ դեպքերում՝ զգալիորեն ազդեցություն են կրում ծրագրի իրականացման ընթացքում, սակայն հաճախ չունեն կենսունակ տարբերակներ կամ կարողություններ՝ իրենց մտահոգությունները այնպիսի պաշտոնական կառույցների միջոցով բարձրացնելու համար, ինչպիսիք են դատարանները: Սա, մասնավորապես, ճիշտ է համայնքների անապահով խավերի համար: ՋՋՄԾ-ը պետք է պարբերաբար վերանայի բողոքների ներկայացման գործընթացի համապատասխանությունը, համայնքների մասնակցությամբ, և համաձայնեցնի փոփոխությունները: Կապի տվյալների մանրամասները կտրամադրվեն շինարարության տեղեկատվական պաստառների վրա և տեղեկատվական թերթիկներում, որոնք տարածվում են ծրագրի հանրային խորհրդակցությունների ժամանակ: Հանրային հանդիպումների ընթացքում արտահայտված հարցերը և մեկնաբանությունները կգրանցվեն և կհասցեագրվեն ՋՋՄԾ նախագծման և իրականացման ընթացքում:

Բողոքների ներկայացման մեխանիզմը թույլ կտա, որպեսզի դիմողը բողոք ներկայացնի շինարարական աշխատանքների ժամանակ ցանկացած որոշման, պրակտիկայի կամ անհանգստության համար, որոնց վերաբերյալ անհամաձայնություն կա: Հանրային քննարկումների ընթացքում ազդակիրները լիովին տեղյակ կպահվեն իրենց իրավունքների

բողոքների ներկայացման ընթացակարգերի վերաբերյալ, թե բանավոր, թե գրավոր և խորհրդատվության, հարցումների, և փոխհատուցման ժամանակի վերաբերյալ: Սրան կարելի է հասնել, ապահովելով լիարժեք մասնակցություն և խորհրդատվություն ազդակիրների հետ, ինչպես նաև հաստատելով ակտիվ հաղորդակցություն և կոորդինացում տուժած համայնքների, ԾԳԿ-ի և քաղաքի կամ համայնքի ղեկավարների միջև: Բողոքների ներկայացման մեխանիզմը չիս ահմանափակում գործը դատարան ներկայացնելու քաղաքացու իրավունքը բողոքի ներկայացման հենց առաջին փուլում:

11. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ

Շրջակա միջավայրի կառավարման պլանը, ինչպես նաև կոնկրետ տեղամասի շրջակա միջավայրի կառավարման պլանը հիմնված են այս ենթաձրագրի ՇՄՆԶ-ի արդյունքների վրա և ներառում են բացասական ազդեցությունները մեղմացնող համապատասխան միջոցառումներ:

ՇՄԿՊ-ն բաղկացած է երկու բաղադրիչներից:

1. Մեղմացման միջոցառումները և իրականացնողների ինստիտուցիոնալ պարտականությունները:
2. Բնապահպանական մոնիտորինգ:

Շինարարության ընթացքում շրջակա միջավայրի վրա չկանխատեսված ազդեցություն առաջանալու դեպքում կլրացվի [Հավելված 5](#)-ում բերված աղյուսակը (Չկանխատեսված ազդեցություն/Նշանակալի իրադարձություն/Վթարի ծանուցում) և կկցվի փոփոխված պատվերներին:

Կապալառուն պետք է խստորեն հետևի ՇՄԿՊ-ով և ԿՏ ՇՄԿՊ-ով նախատեսված բնապահպանական մեղմացման միջոցառումների իրականացմանը: ՇՄԿՊ-ում ներառված բոլոր միջոցառումների իրականացման համար նախատեսված ծախսերը ներառված են պայմանագրի ընդհանուր արժեքի մեջ:

Տեխնիկական վերահսկողություն իրականացնող ընկերությունը (ՏՎԸ) կամ Պատվիրատուն ՇՄԿՊ-ում ներառված միջոցառումների ոչ պատշաճ կերպով իրականացում հայտնաբերելու դեպքում, այդ մասին անմիջապես գրավոր պետք է ծանուցի Կապալառուին: Ծանուցում ստանալուց հետո հաջորդ խախտման գրանցումը գործի կղնի վնասի փոխհատուցման մեխանիզմը՝ պայմանագրի ընդհանուր արժեքի 0.1%-ի չափով: Վնասի փոխհատուցումը չի ազատի Կապալառուին խախտումները վերացնելու պարտականությունից: Արձանագրված խախտումները պետք է վերացվեն երկու աշխատանքային օրվա ընթացքում: Գնահատված վնասները կպահվեն հաջորդ կատարողականի վկայագրից, իսկ շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո արձանագրված խախտումների գնահատված վնասները կպահվեն պահումի գումարից:

Երեք անգամ փոխհատուցման դեպքում Պայմանագիրը կարող է դադարեցվել միակողմանիորեն:

ՇՄԿՊ խախտման վերը նկարագրված ուղղիչ միջոցառումները կներառեն ՋնՋ ծրագրի ներքո ՀՋԿ-ի կողմից աշխատանքների ապահովման պայմանագրերում:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱՂՅՈՒՍԱԿ

Աշխատանքները և հնարավոր ազդեցությունները	Առաջարկվող մեղմացման միջոցառումներ	Մոնիտորինգ	Պատասխանատու մարմիններ
Շինարարություն			
<p>1. <i>Օղի աղտոտում, աղմուկ, տրանսպորտի կուտակում</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Շինարարության ժամանակ փոշի և աղմուկ - Բնակչության անհանգստություն գերբեռնված ճանապարհների պատճառով 	<ul style="list-style-type: none"> - Ցանկապատել շինհրապարակը - Պարբերաբար ջրել շինհրապարակն ու ճանապարհները, - Բնակավայրերում սահմանափակել գիշերային աշխատանքները, - Խուսափել աղմկահարույց մեքենաների/սարքերի օգտագործումից, անհրաժեշտության դեպքում տեղադրել խլացուցիչներ, - Բեռնատարների համար ապահովել անվտանգ տարածք, - Շինհրապարակում չհավաքել ու չչարել աղբը, - Շինարարությունն իրականացնել փուլերով, աշխատանքների վերաբերյալ ծանուցելով բնակչությանը, - Համապատասխան ճանապարհային նշանների, պատնեշների տեղադրում, շրջանցումների կազմակերպում, - Անհրաժեշտության դեպքում շին. հրապարակներում ապահովել համապատասխան լուսավորություն, - Այն տեղերում, որտեղ հավանական է բնակչության անց ու դարձ, ապահովել լուսավորության ճիշտ տեղադրում: - Ապահովել բնակչության մասնակցությունը ենթաձրագրի իրականացմանը, ինչը նվազագույնի կհասցնի համայնքի հասարակական գործունեության խափանումը: 	<p>Շին հրապարակի ամենօրյա սվերահսկում</p>	<p>Շինարար, Խորհրդատու, ԾԳԿ</p>
<p>2. <i>Շրջակա միջավայրի աղտոտում</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Հողի էրոզիա և հողատարման պրոցեսներ 	<ul style="list-style-type: none"> - Ջրագծերի անցկացման թեք տեղանքում իրականացնել թեքությունները պահպանող միջոցառումներ, - Նվազագույնի հասցնել ջրագծերի խրամուղիները, ինչպես նաև կարգավորիչ ու ջրաչափական հանգույցների համար փոստրակները բաց թողնելու ժամանակը, 	<p>Շինարարության պայմանագրի և շահագործման ամենօրյա սվերահսկում</p>	<p>Շինարար, Խորհրդատու, ԾԳԿ</p>

Աշխատանքները և հնարավոր ազդեցությունները	Առաջարկվող մեղմացման միջոցառումներ	Մոնիտորինգ	Պատասխանատու մարմիններ
<ul style="list-style-type: none"> - Երջակա միջավայրի աղտոտում շինադրով - Հողային ու ջրային ռեսուրսների աղտոտում վառելանութերով ու քսայուղերով - Հողային ու ջրային ռեսուրսների աղտոտում քլորով 	<ul style="list-style-type: none"> - Եինարարությունը հետո վերականգնել խախտված մակերեսները հնարավորիս սեղմ ժամկետում, ըստ նախագծի պահանջների, - Վառելանյութերը և քսայուղերը պահեստավորել մեկուսացված մակերեսի վրա՝ հողային և ջրային ռեսուրսներից հեռու տարածքներում, - Եին ադրը տեղափոխել համայնքի համապատասխան աղբավայր, նախապես ունենալով պայմանագիր համայնքի ղեկավարի կամ աղբավայրը շահագործողի հետ, - Ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցի ախտահանումը քլորով իրականացնել ըստ տեխնիկական հաշվարկների: Ապահովել համապատասխան տեխնիկական միջոցներ, - Խողովակների լվացումից հետո քլորի դեպի մակենությային ջրային օբյեկտ կամ ցամաքային տարածք արտահոսքն իրականացնել ըստ սահմանված կարգի և ՍԹԱ-ի: 		
<p><i>Առողջություն և անվտանգություն</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Աշխատողների ու բնակչության համար ռիսկեր 	<ul style="list-style-type: none"> - Եին հրապարակը ցանկապատել, - Հսկել կողմնակի մարդկանց մուտքը շին հրապարակ, - Վտանգավոր վայրերում տեղադրել նախազգուշացնող նշաններ, - Պարբերաբար ստուգել սարքավորումները բարձրակարգ աշխատակիցների միջոցով, ինչպես նաև կանոնավոր կերպով իրականացնել անվտանգության ստուգումներ, - Կազմակերպել առաջին օգնության և անվտանգության դասընթացներ շինարանների համար: 	<p>Եինարարության ամբողջ փուլում ամենօրյա ստուգումներ:</p> <p>Պատահարների հաշվետվությունների և բողոքների գրանցման ամսական վերահսկում</p>	<p>Եինարար, Խորհրդատու, ԾԳԿ, Բնակչություն</p>

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. ԿՈՆԿՐԵՏ ՏԵՂԱՄԱՍԻ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Բերդ քաղաքի ջրամատակարարման համակարգերի բարելավում - II փաթեթ

ՀՀ	Շինարարական աշխատանքներ	Բացասական ազդեցություններ	Ռիսկի հավանականություն/ արժեք	Ռիսկի հետևանք/ արժեք	Ռիսկ/արժեք	Մեղմացնող միջոցառումներ
1.	Բնակավայրերի ներսում ներքին ցանցի վերակառուցում, ջրաչափական հորերի կառուցում	Փոշի	Հավանական/5	Էական/3	15	- Պարբերաբար ջրել շինհրապարակն ու ճանապարհները
		Աղմուկ	Հնարավոր/3	Էական/3	9	- Բնակավայրերում սահմանափակել գիշերային աշխատանքները: - Խուսափել աղմկահարույց մեքենաների/ սարքերի օգտագործումից, անհրաժեշտության դեպքում տեղադրել խլացուցիչներ:
		Տրանսպորտի ու հետիոտն ճանապարհների խաթարում	Հավանական/5	Էական/3	15	- Բեռնատարների և մասնագիտացված մեքենաների համար ապահովել անվտանգ տարածք: - Շինարարությունն իրականացնել փուլերով, աշխատանքների վերաբերյալ ծանուցելով բնակչությանը: - Տեղադրել համապատասխան ճանապարհային նշաններ, անվտանգության պատնեշներ, անցումներ, կազմակերպել շրջանցումներ: - Շին. հրապարակներում ապահովել համապատասխան լուսավորություն: - Այն տեղերում, որտեղ հավանական է բնակչության անց ու դարձ, ապահովել լուսավորության ճիշտ տեղադրում:
		Շինարարական ու կենցաղային աղբ	Հավանական/5	Էական/3	15	- Շինհրապարակում չհավաքել ու չայրել աղբը: - Շին աղբը տեղափոխել համայնքի համապատասխան աղբավայր, նախապես ունենալով պայմանագիր համայնքի ղեկավարի/աղբավայրը շահագործողի հետ: - Կենցաղային աղբը չխառնել շինարարական աղբի հետ և այն տեղադրել աղբարկղներում: - Բացառել շինարարական ու կենցաղային աղբի լցվելը գետերի ու նրանց վտակների մեջ:
	Խողովակների լվացումից	Հավանական/5	Աղետալի/5	25	- Ջրամատակարարման խողովակների ախտահանումը քլորով իրականացնել ըստ տեխնիկական	

		առաջացած քլորաջուր				հաշվարկների: - Ապահովել համապատասխան տեխ. միջոցներ: Խողովակների լվացումից հետո քլորի դեպի մակեևութային ջրային օբյեկտ կամ ցամաքային տարածք արտահոսքն իրականացնել ըստ սահմանված կարգի և ջրային օբյեկտի ֆոնային կոնցենտրացիայի:
	Բնակավայրից դուրս արտաքին ջրատարի վերակառուցում	Փոշի	Հավանական/5	Էական/3	15	- Պարբերաբար ջրել շինհրապարակն ու ճանապարհները
		Հողի էրոզիա և հողատարում	Հնարավոր/3	Էական/3	9	- ջրագծերի անցկացման թեք տեղանքում իրականացնել թեքությունները պահպանող միջոցառումներ - Նվազագույնի հասցնել ջրագծերի խրամուղիների, կարգավորիչ ու ջրաչափական հանգույցների համար փոստրակները բաց թողնելու ժամանակը: - Շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո բոլոր աշխատանքային տեղանքները մաքրել շինարարական աղբից և բերել նախնական տեսքի:
		Շինարարական ու կենցաղային աղբ	Հավանական/5	Էական/3	15	- Շինհրապարակում չհավաքել ու չչայրել աղբը: - Շին աղբը տեղափոխել համայնքի համապատասխան աղբավայր, նախապես ունենալով պայմանագիր համայնքի ղեկավարի կամ աղբավայրը շահագործողի հետ: - Կենցաղային աղբը չխառնել շինարարական աղբի հետ և այն տեղադրել աղբարկղներում: - Բացառել շինարարական ու կենցաղային աղբի լցվելը գետերի ու նրանց վտակների մեջ:
		Աղտոտում քլորով	Հավանական/5	Աղետալի/5	25	- Ջրամատակարարման խողովակների ախտահանումը քլորով իրականացնել ըստ տեխնիկական հաշվարկների: - Ապահովել համապատասխան տեխնիկական միջոցներ: - Խողովակների լվացումից հետո քլորի դեպի մակեևութային ջրային օբյեկտ կամ ցամաքային տարածք արտահոսքն իրականացնել ըստ սահմանված կարգի և ջրային օբյեկտի ֆոնային կոնցենտրացիայի:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3. ԴԱՇՏԱՅԻՆ ԱՅՑԵՐԻ ՍՏՈՒԳԱԹԵՐԹԻԿ

FIELD VISITS CHECKLIST

Ընդհանուր տեղեկատվություն General information	Ամիս/ամսաթիվ D/M/Y				Corrective Action Request ուղղիչ միջոցառումների պահանջ
	Ենթաձրագիր / Subproject				
	Տեղակայում / Location				
	Շինարարական կազմակերպություն / Constriction contractor				
	Մարզ / Marz				
Նախագծում Design					
Անհրաժեշտ թույլտվություններ Required permissions	Բնապահպանական փորձաքննության եզրակացություն / EEC	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Հողատկացման գրավոր համաձայնություն / written consent on land acquisition	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Պատմամշակութային փորձաքննություն / assessment of impact on cultural heritage	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
Շինարարություն Construction					
Անհրաժեշտ թույլտվություններ Required permissions	Շին.թափոնների տեղադրման գրավոր համաձայնություն / written consent on disposal of construction waste	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Գրավոր համաձայնություն պատմամշակ. Հուշարձանի անսպասելիորեն հայտնաբերման դեպքում / written consent in case of sudden discovery of cultural heritage	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
Հասարակության իրազեկում Public awerenss					
	Շին.աշխատանքների վերաբերյալ բնակչության համապատասխան իրազեկում համաձայն նախագծի / awareness of population regarding construction works according to the project design	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Համայնքի մասնակցություն շինարարական աշխատանքներին՝ համաձայն նախագծի / community's participation in construction works according to the project design	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
Անվտանգություն Safety					
Բանվորների անվտանգություն Safety of workers	Բանվորների անվտանգության հանդերձանքի առկայություն /ականջակալներ, շնչադիմակ, այլ/ availability of safety uniforms (earflaps,mask)	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	

	Շինարարության մեջ ներառված տեխնիկական միջոցների պարբերական զննումներ՝ անվտանգությունն ապահովելունպատակով / regular study of equipment used for construction for safety matter	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Շինարարության մեջ ընդկրկված աշխատակազմի համար առաջին բուժօգնության և անվտանգության ուսուցման կազմակերպում / First aid and safety training for construction staff.	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
Բնակչության անվտանգություն Safety of population	Երթևեկության սահմանափակման կամ խախտման ժամանակ համապատասխան ճանապարհային նշանների կամ պատնեշների տեղադրում, շրջանցի կազմակերպում / Installation of road signs or fences, organization of a bypass during interrupted or limited traffic	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Փողոցային լուսավորության ապահովում, ինչպես նաև այն հատվածներում որտեղ հավանական է անցորդների ելումուտը համապատասխան նշանների և լուսավորության ապահովում / Provide adequate street lighting, as well as proper signage and lighting in suitable places when passers-by or entry by public is likely	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<u>Շինարարության իրականացման ժամանակ կատարման միջոցառումներ</u> <u>Management measures during construction</u>					
Շին.հրապարակի/ տեղանքի շահագործում / Operation on area/construction site	Մեքենաների համար ապահով տարածքի առկայություն շին.հրապարակում / availability of safe place at the construction site for vehicles	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Յուղերի և քսուկների համապատասխան պահեստների առկայություն շին.հրապարակում / availability of storage for oils and lubricants at the appropriate part of the construction site	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<u>Օդի ժամանակավոր աղտոտում</u> <u>Temporary air pollution/dust</u>					
	Շինանյութ տեղափոխող բեռնատարների վրա ծածկի օգտագործում / use of cover for the vehicle transporting construction waste	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Շինարարության տարածքի խոնավեցում ջրի շիթով / moisturing of the construction site by water	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<u>Հողի էրոզիա</u> <u>Soil erosion</u>					
	Չառիվար տեղերում հողի էրոզիայի կանխարգելման միջոցառումների իրականացում ըստ նախագծի / soil erosion prevention measures at the slope places according to the project design	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Փոստրակների ժամանակին հետլիցք / timely backfill of pits	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	

	Շին.աշխատանքների ավարտից հետո վնասված մակերեսների վերանորոգում ըստ նախագծի / repair of damaged surface after completion of construction works	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<u>Ջրի աղտոտում</u> <u>Water pollution</u>					
	Ջրի աղտոտում քսանյութերով և վառելանյութերով /water pollution caused by fuel and lubricants	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Խողովակների լվացումից հետո քլորի արտահոսք համապատասխան նախագծով նախատեսված ռեժիմի / Leakage of chlorine after wash up of the pipes according to the scheduled regime.	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<u>Աղմուկ բնակավայրերի տարածքին մոտ</u> <u>Noise close to settlements</u>					
	Աշխատանքների իրականացում սահմանված աշխատանքային ժամերին, հակառակ դեպքում՝ սահմանված կարգով / implementation of the works during working hours, otherwise in projected manner	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<u>Շինարարական կենցաղային թափոնների տեղադրում</u> <u>Construction waste disposal</u>					
	Շինարարական և կենցաղային աղբի տեղափոխում և տեղադրում համայնքի համապատասխան աղբավայրում / transportation and disposal of construction and consumer waste in appropriate community landfill	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<u>Շահագործում</u> <u>Operation</u>					
Խմելու ջրի աղտոտում / Drinking water pollution	Մնացորդային քլորի քանակի համապատասխանում խմելու ջրի որակի նորմերին / Correspondence of balance quantity of residual chlorine to the quality of potable water	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 5. ՉԿԱՆԽԱՏԵՄՎԱԾ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ /ԶԳԱԼԻ ԻՐԱԴԱՐՉՈՒԹՅԱՆ / ՎԹԱՐԻ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Իրադարձության օրը/վայրը	Իրադարձության նկարագիրը /Ազդեցությունը, ներառյալ ուժգնությունը և այդ ժամանակ ձեռնարկված վերահսկիչ գործողությունը	Հետևանքների գնահատում	Ուղղիչ գործողության պահանջ (ՈԻԳՊ), ներառյալ վերջնաժամկետը, և քաղված դասերը

Համատեղ ստուգրված է:

Տեղմասի տեխ. հսկողության ինժեներ: _____ Ամսաթիվ: _____

Կապալառու: _____ Ամսաթիվ: _____

Հավելվածներ:

(Օրինակ. Լուսանկարներ, լաբորատոր հաշվետվություններ, և այլն)

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 7. ԵՆԹԱԾՐԱԳՐԻ ՍԽԵՄԱՏԻԿ ՔԱՐՏԵԶ

